

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 1769/14

לפני: כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופטת ע' ברון

המערער: חמד סועאד

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 21.01.2014 בתפ"ח 28156-12-12 שניתן על ידי כבוד השופטים: ח' הורוביץ, א' טובי, ת' שרון-נתנאל

תאריך הישיבה: י"א בכסלו תשע"ו (23.11.15)

בשם המערער: עו"ד ראובן (רובי) נתאי; עו"ד סואעד יוסף

בשם המשיבה: עו"ד נעימה חנאווי-כראם

פסק-דין

השופט י' דנציגר:

לפנינו ערעור על הכרעת הדין מיום 8.1.2014 וגזר הדין מיום 21.1.2014 של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופטים ח' הורוביץ, א' טובי ו-ת' שרון-נתנאל) בתפ"ח 28156-12-12, במסגרתם הורשע המערער, לאחר הליך הוכחות, בעבירה של רצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); ונדון לעונש של מאסר עולם ופיצוי עזבון המנוח בסך 258,000 ש"ח.

1. כחודש עובר ליום 26.11.2012 רכש בנו של המנוח (להלן: נוואף) סוסה והחזיק בה בדיר עזים שבשימוש משפחתו אשר ממוקם מול בית המערער, במרחק של כחמישה מטרים ממנו (להלן: הדיר). ריח צואת הסוסה הפריע למערער ולמשפחתו, ועל רקע זה, כשבוע עובר ליום 26.11.2012, התגלע סכסוך בין המערער לבין אחמד (עלי) סואעד (להלן: המנוח), שהיה בן דודו של המערער. ביום 26.11.2012 סמוך לשעה 17:00, פתח המערער את שער הדיר בו הוחזקה הסוסה ושיחרר אותה. המנוח שמע את אשתו (להלן: נפלה) צועקת כי הסוסה שוחררה, ויצא מחוץ לביתו ופנה בעקבות אחת מבנותיו (להלן: חמדה) לשביל הממוקם בין הדיר לבין ביתו של המערער כדי לברר מדוע שוחררה הסוסה. משהבחין המערער במנוח בסמוך לביתו, גמלה בלבו ההחלטה להמיתו. המערער הצטייד בסכין, יצא מביתו וניגש אל המנוח, אחז בחולצתו תוך שהוא צועק כי יהרוג אותו, דקר את המנוח דקירה אחת באמצעות הסכין בבית החזה משמאל בעומק של 6-8 ס"מ וניסה לדקרו בשנית אך נבלם על ידי חמדה. בעקבות דקירתו, המנוח צעד מספר צעדים לאחור, התמוטט וצנח ארצה. המערער זרק אבן לכיוון המנוח וחזר לביתו והסתגר בו. כוחות ההצלה שהגיעו למקום ניסו לבצע במנוח פעולות החיאה ללא הצלחה. המנוח מת כתוצאה מהדקירה.

הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי

2. המערער כפר בעובדות כתב האישום המיוחסות לו וטען כי נוואף הוא זה שדקר את אביו והמיתו, וכי משפחת המנוח מנסה להעליל עליו עלילת שווא. לטענתו, תחילה הגיח נוואף מאחורי גבו של המנוח והיכה בראשו של המנוח באמצעות אבן, אשר כתוצאה ממכה זו נפל המנוח לקרקע. עוד טען המערער, כי בזמן שהמנוח היה שרוע על הקרקע, מעולף או חסר הכרה, דקר נוואף את המנוח בחזהו והביא למותו.

3. בית המשפט המחוזי בחן את הראיות שהובאו לפניו, בדגש על עדויותיהם והודעותיהם במשטרה של בני משפחת המנוח, של המערער ובני משפחתו ושל אחד השכנים שראה את סופו של אירוע הדקירה, וקבע על בסיסם כי המערער הוא זה שדקר את המנוח ושדקירה זו בלבו של המנוח היא שהביאה למותו. תימוכין לקביעתו זו מצא בית המשפט בממצאי כתמי הדם שנמצאו בזירת הרצח, ובפרט במספר טיפות דם שנמצאו על מפתן דלת הבית של המערער. בהמשך לכך, פנה בית המשפט לבחינת התקיימותן של יסודות עבירת הרצח וקבע כי אלו מתקיימים בעניינו של המערער. בשולי דבריו, שלל בית המשפט בנסיבות דנן את התקיימותו של סייג לאחריות פלילית שעניינו "הגנה עצמית", לפי סעיף 34 לחוק העונשין, וציין כי המערער אף לא טען

להתקיימותו של סייג זה בעניינו. על יסוד האמור, הרשיע בית המשפט את המערער ברצח המנוח.

גזר דינו של בית המשפט המחוזי

4. בטיעוניה לעונש, טענה המשיבה כי יש להשית על המערער מאסר עולם בהתאם להוראת סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין. בנוסף, המשיבה עמדה על נסיבותיהם החמורות של מעשיו של המערער ועל הנזק הנפשי והכלכלי שהסב במעשיו למשפחתו של המנוח. בהמשך לכך, טענה המשיבה כי יש להשית על המערער תשלום פיצוי עבור כל אחד מבני משפחת המנוח, ובפרט עבור חמדה ועבור נפלה, נוכח העובדה שהיו עדות למאורע הטראומטי.

5. מנגד, בטיעוניה לעונש, טען המערער כי אין לחייבו בתשלום פיצויים למשפחת המנוח. לטענתו הנזקים שספגה משפחתו עולים על אלו שנגרמו למשפחת המנוח והשתת תשלום פיצויים לזכות משפחת המנוח תעורר מחדש את היריבות בין שתי המשפחות. המערער הוסיף וציין כי רמת ההשתכרות של משפחת המנוח גדלה נוכח זכאות לקצבה גדולה יותר מהמוסד לביטוח לאומי בעקבות מות המנוח.

6. בית המשפט המחוזי ציין בגזר הדין את מנגנון הפיצוי הקבוע בסעיף 77 לחוק העונשין וקבע כי תכליתו לפצות קורבן עבירה בשל נזק או סבל שנגרמו לו. בכלל זה, עמד בית המשפט על הכאב והסבל שנגרמו למשפחת המנוח כתוצאה ממעשיו של המערער. בנוסף, קבע בית המשפט כי לשם קביעת סכום הפיצויים אין מקום לבחון את יכולתו הכלכלית של המערער. על רקע האמור, השית בית המשפט על המערער את העונשים המצוינים לעיל.

נימוקי הערעור

7. המערער טוען – באמצעות בא כוחו, עו"ד ראובן נתאי – כי שגה בית המשפט המחוזי כאשר דחה את גרסתו בדבר עלילת השווא שמשפחת המנוח העלילה עליו. בתוך כך, טוען המערער כי מכה שספג המנוח בראשו היא שהביאה לקריסתו ארצה ושלא ייתכן כי ניתן היה להמיתו באבחה אחת מדויקת של סכין אלמלא היה שרוע על הרצפה. לטענתו, שגה בית המשפט במשקל שהעניק לחלק גדול מהעדויות שהובאו לפניו, בדגש על אלה של חמדה ונפלה, שלשיתתו אינן מתיישבות עם מספר ראיות, לרבות עם חוות הדעת הפתולוגית של פרופ' היס מהמרכז הלאומי לרפואה משפטית (להלן: חוות הדעת הפתולוגית), בנוגע לאופן דקירת המנוח. לדבריו, גם לא נמצאו ממצאים פורנזיים שתומכים בגרסת המשפחה ואשר קושרים אותו לביצוע רצח המנוח.

לאור האמור, טוען המערער כי שגה בית המשפט בחלק מקביעותיו העובדתיות ושבמקרה דנן חלה הצדקה להתערב בממצאי העובדה שקבע. כמו כן, תוקף המערער החלטות שונות של בית המשפט, שלטענתו גרמו לכך שהמשטרה הסתפקה בחשדותיה נגד המערער ולא מיצתה כיווני חקירה אפשריים אחרים. בנוסף, המערער טוען כי שגה בית המשפט שעה שקבע כי התקיים בו יסוד היעדר הקנטור הדרוש לביסוס הרשעתו בעבירת הרצח. על רקע האמור, טוען המערער כי יש לזכותו מעבירת הרצח. לבסוף, טוען המערער, מבלי לנמק בנושא, כי שגה בית המשפט עת גזר עליו מאסר עולם ושחייבו לשלם פיצויים לעזבון המנוח.

תגובת המשיבה

8. המשיבה טוענת – באמצעות באת כוחה, עו"ד נעימה חנאווי-כראם – כי עיקר ערעורו של המערער מכוון כנגד ממצאי מהימנות של עדים וקביעות עובדתיות של בית המשפט המחוזי, וכי אין כל הצדקה במקרה דנן לסטות מן הכלל לפיו ערכאת הערעור לא תתערב בממצאים וקביעות אלו. לגופו של עניין, סוקרת המשיבה את עדויותיהן של חמדה ונפלה, מהן עולה כי ראו את המערער רוצח את המנוח, וטוענת כי לא נפל פגם במהימנות ובמשקל שייחס להן בית המשפט. כמו כן, טוענת המשיבה כי עדויותיהן של חמדה ונפלה מתיישבות עם חוות הדעת הפתולוגית שנערכה למנוח, ממנה עולה כי המנוח מצא את מותו מדקירה אחת מדויקת של סכין באזור הבטן. זאת ועוד, טוענת המשיבה כי טענת המערער לפיה משפחתו הגרעינית של המנוח הפלילה אותו אינה נתמכת בחומר הראיות ומצריכה תכנית עבריינית מתוחכמת ורבת משתתפים, באופן לא סביר. בנוסף, לשיטת המשיבה מתקיימים כל יסודות עבירת הרצח בעניינו של המערער, לרבות יסוד היעדר הקנטור, שלשיטתה, הוכח על פי שני המבחנים שהותוו בפסיקה. נוכח כל האמור לעיל, טוענת המשיבה כי יש לדחות את הערעור על שני חלקיו. באשר לטענת המערער נגד הפיצויים שהושתו עליו; טוענת המשיבה כי יש לדחות טענה זו על הסף בשל העובדה שהמערער לא צירף את עזבון המנוח כצד להליך. גם לגופה של הטענה טוענת המשיבה כי יש לדחותה, מהטעם שפיצויים אלו הולמים לשיטתה את חומרת מעשיו של המערער ואת הנזק שגרם למשפחת המנוח.

דיון והכרעה

9. לאחר שעיינתי בהודעת הערעור על נספחיה, בחומר הראיות, בהכרעת דינו ובגזר דינו של בית המשפט המחוזי, וכמו כן לאחר ששמעתי את טענות הצדדים בדיון שנערך לפנינו, אציע לחבריי לדחות את הערעור על שני ראשיו.

10. מושכלות ראשונים כי ערכאת הערעור לא תתערב, דרך כלל, בממצאי עובדה של הערכאה הדיונית שנקבעו על יסוד הערכת מהימנות ומשקל של ראיות שהובאו לפניה. הטעם העומד בבסיסו של כלל זה נעוץ בכך שלערכאה הדיונית יתרון מובנה על פני ערכאת הערעור, כמי ששמעה והתרשמה ישירות מהעדים ומהמומחים, וכמי שצללה לנבכי הראיות והמסמכים שהובאו לפניה [ראו למשל: ע"פ 9352/99 יומטוביאן נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(4) 632, 643-644 (2000); ע"פ 2202/08 פסקו נ' מדינת ישראל, פסקה 37 והאסמכתאות שם (7.3.2012) (להלן: עניין פסקו)].

11. כפי שציינתי בעבר, להלכה זו שלושה חריגים, המאפשרים לערכאת הערעור להתערב בקביעותיה העובדתיות של הערכאה הדיונית [ראו: עניין פסקו, פסקה 37 והאסמכתאות שם]. החריג הראשון מתייחס למקרים שבהם הממצאים מתבססים על ראיות בכתב ולא על הופעת העדים, שהרי במקרים אלו אין לערכאה הדיונית יתרון כלשהו על פני ערכאת הערעור [ראו: ע"פ 398/89 מנצור נ' מדינת ישראל, פסקה 4 לפסק דינו של השופט ג' בך (19.1.1994)]; החריג השני מתייחס למקרים שבהם ממצאי הערכאה הדיונית מתבססים על שיקולים שבהגיון [ראו: ע"פ 5937/94 שאבי נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(3) 832, 835 (1995)]; והחריג השלישי עניינו במצבים בהם נפלו טעויות מהותיות בהערכת המהימנות של העדויות על ידי הערכאה הדיונית, כגון התעלמות מסתירות בעדות היורדות לשורשו של עניין או התעלמות מגורמים רלבנטיים להערכה של משקל העדות [ראו: ע"פ 4977/92 ג'ברין נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(2) 690, 696 (1993)].

12. המערער טוען כי נפל קורבן למזימה של בני משפחת המנוח שמבקשים להפליל אותו ברצח המנוח ומבקש לדחות את הגרסה שקיבל בית המשפט המחוזי להשתלשלות האירועים על יסוד העדויות שהובאו לפניו. כפועל יוצא, מבקש המערער להפעיל את החריג השלישי להלכת אי ההתערבות ולקבוע ממצאים עובדתיים שונים מאלו שנקבעו בבית המשפט. ברם, לא מצאתי כי נפלו טעויות מהותיות בהערכת המהימנות של העדויות או התעלמות מנתונים רלבנטיים להערכה של משקל העדויות בהכרעת דינו של בית המשפט. יתרה מכך, סבורני כי הכרעת דינו של בית המשפט סדורה ומנומקת כדבעי, בפרט בנוגע לניתוח והערכת העדויות שנשמעו לפניו וההודעות שהוגשו לו. אשר על כן, איני סבור כי יש הצדקה להתערב בממצאים העובדתיים שקבע בית המשפט במקרה דנן. הואיל וכך איני יכול לקבל את גרסתו של המערער. אביא את עיקרי הדברים שהובילו למסקנה זו.

(א) גרסת חמדה

13. חמדה, ילידת 1996, קטינה בת 16 בעת האירוע, היא אחת משתי העדות – יחד עם אמה, נפלה – שחזו במעשה הרצח. בית המשפט המחוזי קבע כי עדותה של חמדה אמינה עליו וגרסתה עקבית (עמודים 33-35 להכרעת הדין). מסקנה זו מקובלת עלי, כפי שאפרט להלן.

14. מעדותה של חמדה עולה כי אביה – המנוח – יצא אחריה מביתם למשמע צעקותיה של נפלה בדבר שחרור הסוסה מהדיר, וכאשר עמדו על שביל בסמוך לבית המערער, ראתה את המערער יוצא מביתו ותוקף את אביה. כך במילותיה שלה:

”ישבנו בבית, אמא שלי הלכה לעזים. ואז ראינו את הסוסה רצה ואמא שלי באה אלינו. הלכנו לבדוק איך יצאה הסוסה, אני ואבי. ואז יצא הנאשם [המערער – י.T.] ותקף את אבא שלי. כשאני הסתכלתי עליו הוא כבר דקר את אבא שלי בסכין בפעם הראשונה והוא רצה לדקור אותנו בפעם שניה. אני הרחקתי את היד של הנאשם לאחור מאבא שלי כדי שלא ידקור אותנו פעם נוספת. ואז אבא שלי התחיל לחזור אחורה ואז הנאשם הרים אבן, ואני שמתתי לב איך שאבא שלי התחיל לחזור אחורה. כשאבא שלי נפל על הרצפה הנאשם נכנס הביתה, סגר את הדלת מאחוריו לאחור שוידא שאבי על הרצפה. ואז הלכנו לאבא שלי, לאחור שאבא שלי נפל אמא שלי התחילה לצעוק. התקרבו לאבא שלי, ישבנו לצדו, התחלתי לבכות. כשאני אומרת התקרבו הכוונה אני ואמי. באו הרבה אנשים” (עמוד 17 לפרוטוקול).

בהמשך עדותה, חזרה חמדה על גרסה זו, תוך כדי שהיא מדגימה כיצד אחזה בידו של המערער במטרה למנוע ממנו לדקור את המנוח בשנית וכן הדגימה כיצד המנוח חזר לאחור לאחור שנדקר. בנוסף, העידה חמדה כי לפני שתקף המערער את המנוח הוא אמר למנוח “אני רוצה להרוג אותך”, כשהוא משתמש במילים בשפה הערבית “בידי אקוטלק”. עוד בעדותה, ציינה חמדה כי תחילה לא ראתה את הסכין בידי המערער כאשר דקר את המנוח לראשונה, אולם ראתה את הסכין בידו לאחר מכן, כאשר שלף אותה מגופו של המנוח וביקש לדקרו בפעם השניה (עמוד 18 לפרוטוקול). חמדה תיארה את הסכין כבעלת ידית בצבע שחור ולהב בצבע אפור והשיבה כי המערער אחז בסכין ביד ימין שלו. חמדה תיארה כיצד אחזה בידו של המערער שעה שביקש לדקור את המנוח בשנית, כאשר “הוא רצה לדקור את אבא שלי עוד פעם, ואני

הזזתי לו את היד. תפסתי מהר את ידו ודחפתי אותה לכיוון אחורה" (עמוד 31 לפרוטוקול). בא כוח המערער דרש להבין כיצד עמד לחמדה כוחה נגד המערער "בשיגעון שבא לבצע דקירה" וחמדה השיבה כי המערער "ניסה לעשות עוד משהו אבל כשראה את אבא שלי נופל, אז חזר אחורה" (עמוד 32 לפרוטוקול). זאת ועוד, חמדה ציינה כי לאחר שמנעה מהמערער לדקור את המנוח בשנית, חזתה במערער מרים אבן אולם לא ראתה מה עשה איתה. בצורה דומה השיבה כי לא ראתה היכן עמדה אמה בעת דקירת המנוח והסבירה כי "מאז שראיתי את הסכין אני רק הסתכלתי על אבא שלי" (עמוד 19 לפרוטוקול).

15. עיננו הרואות מהתמצית המובאת לעיל כי עדותה של חמדה היא עקבית ומאופיינת בירידה לפרטים. מסקנה זו מתחזקת נוכח העובדה שהודעתה הראשונה של חמדה נמסרה זמן קצר לאחר רצח המנוח ומבלי שנקרתה לה הזדמנות לשוחח עם איש טרם חקירתה (עמוד 22 לפרוטוקול ועמוד 9 להכרעת הדין). הודעה מיידית ואותנטית זו יש בה כדי לחזק את אמינותה של המתלוננת ולהעיד על תחושותיה הקשות "בזמן אמת". לא זאת אף זאת, חמדה חזרה על גרסתה ודייקה בפרטים גם בחקירתה הנגדית ובשתי הודעותיה במשטרה. בכלל זה, עמדה חמדה בצורה עקבית על כך שלא ראתה את המערער מחדיר את הסכין לפלג גופו העליון של המנוח, אולם ציינה כי "ראיתי כששלף [המערער – י.ת.] את הסכין ומלאה דם [כך במקור – י.ת.] ורצה לדקור אותו [את המנוח – י.ת.] עוד פעם" (עמוד 25 לפרוטוקול). דברים אלו מוסיפים ללמד כי מדובר בעדות אמינה, נעדרת ניסיון להחמיר או להפליל לשווא את המערער.

16. כבית המשפט המחוזי אף אני סבור כי לפנינו עדות בעלת משקל ראייתי מכריע לחובתו של המערער. גרסה מהימנה זו קושרת את המערער בצורה ישירה לרצח המנוח והיא תומכת ונתמכת היטב בחומר הראיות הנוסף, כפי שאפרט להלן, ועל כן, ובנוסף על האמור לעיל, אני סבור כי נפלה שגגה במהימנות ובמשקל הגבוהים שייחס לה בית המשפט המחוזי.

(ב) גרסת נפלה

17. תמונה דומה לזו שהצטיירה בגרסת חמדה לאירוע הרצח עולה גם מגרסת נפלה, אשר מהווה נדבך מרכזי נוסף בהרשעתו של המערער. בית המשפט המחוזי ציין כי נפלה הייתה עדה לדקירת המנוח על ידי המערער וכי עדותה של נפלה אמינה עליו – כאשר ניתן להתרשם מאותות האמת במכלול עדותה ועיקרי דבריה – וכי ניכר שתיארה באופן כן וכואב את רצח בעלה המנוח (עמודים 37-39 להכרעת הדין). על חשיבות

התרשמות ישירה ובלתי אמצעית זו עמדתי בפיסקאות 10-11 לעיל, ואין צורך להוסיף. סבורני כי גם בהערכת משקלה של גרסתה של נפלה על ידי בית המשפט אין להתערב. הגעתי למסקנה זאת גם לאחר שבחנתי את הסתירות העולות מגרסתה של נפלה, שכן – כפי שאפרט להלן – סתירות אלה בנות הסבר ואינן מכרסמות בליבת גרסתה.

18. בהודעתה מליל האירוע תיארה נפלה שראתה את המערער והמנוח אוחזים אחד בצווארו של השני כשלפתע המנוח צנח על הרצפה, כשדם נראה על אזור החזה שלו, והמערער עזב את המקום, נכנס לביתו ונעל אחריו את דלת הבית (ת/50). באופן דומה תיארה נפלה את אירוע הדקירה בעדותה לפני בית המשפט (עמוד 38 לפרוטוקול) ולאחר מכן הדגימה כיצד המערער דקר את המנוח (עמוד 39 לפרוטוקול). בהמשך לכך, תיארה נפלה בבכי את הרגעים לאחר מות המנוח (עמוד 40 לפרוטוקול). אולם כאשר תיארה נפלה את אירוע הדקירה בחקירתה הנגדית, היא ציינה שלאחר הדקירה המנוח פסע מספר צעדים לאחור לפני שנפל ארצה (עמוד 41 לפרוטוקול), עובדה שלא הוזכרה קודם לכן בהודעותיה במשטרה או בעדותה. בית המשפט המחוזי התייחס לכך וקבע כי אין בסתירה זו כדי לערער את עיקר עדותה של נפלה. מסקנה זו מקובלת עלי שכן סתירות אלה אינן מכרסמות בליבת גרסתה של נפלה שבה היא מתארת שהמנוח צנח ארצה, מדמם מפלג גופו העליון, כתוצאה מאותו עימות פיזי עם המערער. בנוסף, מקובלת עלי קביעתו של בית המשפט על סמך התרשמותו הישירה, לפיה הסבר נוסף לאי דיוקים בגרסתה של נפלה נובע מהיותה אישה קשת יום, בעלת קושי אובייקטיבי להתרכז, ואשר ניכר כי היא מתקשה לדקדק בפרטים קטנים בתשובותיה.

19. בנוסף, פה המקום לציין כי בגרסתה של נפלה נמצאו שתי סתירות חיצוניות. בית המשפט המחוזי קבע כממצאים עובדתיים כי לאחר הרצח נפלה הדפה את המערער לביתו כשבידה אחזה במקל וכי בשלב מסוים לאחר אירוע הרצח נזרקו אבנים לעבר ביתו של המערער. בית המשפט סקר נרחבות את אירוע זריקת האבנים לעבר בית המערער. בכלל זה עמד בית המשפט על מספר דיווחים שהגיעו למשטרה בזמן אמת ועל גרסאותיהם של מי שהיו עדים להתרחשות וקבע כי לאחר אירוע הדקירה התאספו מספר אנשים בזירת האירוע, קרובי משפחה ושכנים, אשר חזו במנוח מוטל מדמם ובזעקות חמדה ונפלה שבין היתר הפנו אצבע מאשימה לעבר המערער ששהה באותו זמן בביתו. בהמשך לכך, חלק מהאנשים רגמו באבנים את ביתו של המערער מה שהביא בין היתר לניפוץ זגוגיות חלונות ביתו. בית המשפט קבע כי אירוע זה, שנחקר בנפרד מאירוע הרצח, התרחש לאחר אירוע הדקירה (עמוד 44 להכרעת הדין).

אולם, נפלה נמנעה מלציין עובדות אלה בגרסתה גם כשנשאלה על כך. בית המשפט התמודד עם סתירות חיצוניות אלה בקובעו כי הן נובעות מרצונה של נפלה

להרחיק עצמה מתקיפת המערער בעזרת מקל וכן מרצונה להרחיק עצמה, או מי מבני משפחתה, מזריקות האבנים לעבר ביתו של המערער (עמודים 38-39 לפרוטוקול). נימוקים אלו של בית המשפט מקובלים עלי וממילא יש לקחת בחשבון כי מדובר בשתי נקודות שאינן נמצאות בלב עדותה של נפלה, כאשר מועד התרחשותן על ציר הזמן מצוי לאחר קרות אירוע הרצח. בשל כך ובשל רצונה הברור של נפלה להרחיק עצמה או מי מבני משפחתה ממעשים פליליים לכאורה – אשר אין אנו נדרשים להם בהליך דנן – איני סבור כי סתירות אלה פוגעות במהימנות שיש ליתן בנסיבות העניין לגרסתה.

20. עדותה של נפלה משתכללת גם היא לכדי עדות אמינה. הגרסה שהיא מגוללת עולה בקנה אחד עם גרסתה של חמדה ושתייהן – גם יחד – מצביעות בצורה ישירה על המערער כמי שרצח את המנוח.

(ג) חוות הדעת הפתולוגית

21. המערער מלין על כך שבית המשפט המחוזי התעלם מחוות הדעת הפתולוגית, שממצאיה לטענתו מפריכים את גרסאותיהן של חמדה ונפלה באשר לאופן שבו נדקר המנוח. בתוך כך, טוען המערער כי חמדה ונפלה לא ידעו לתאר את אופן דקירת המנוח, ובפרט את זווית הדקירה, כפי שאלו עולים מחוות הדעת הפתולוגית. אולם אני סבור כי בין הטענות הנוקבות שמשמיע המערער בעניין זה לבין המציאות – המרחק רב.

22. חוות הדעת הפתולוגית הוגשה לבית המשפט המחוזי בהסכמה ובית המשפט אימץ אותה ועמד על עיקריה בהכרעת הדין (עמודים 1 ו-8 להכרעת הדין). על פי חוות הדעת הפתולוגית המנוח מת כתוצאה מדקירה אחת ויחידה בבית החזה משמאל בעומק של 6-8 ס"מ מחפץ בצורת להב של סכין עם שפה מושחזת (ת/42). אציין כי נוכח טענותיו אלה של המערער תמוהה היא החלטתו שלא לחקור את פרופ' היס, מחבר חוות הדעת הפתולוגית, על מנת לקבל את התייחסותו להיתכנות גרסאותיהן של חמדה ונפלה ביחס לממצאיו. גם לגופו של עניין לא מצאתי סתירה של ממש בין ממצאי חוות הדעת הפתולוגית לבין גרסאותיהן של חמדה ונפלה. נהפוך הוא – מצאתי כי חוות הדעת הפתולוגית תומכת בגרסאות אלה. מגרסאותיהן של חמדה ונפלה עולה כי המערער דקר את המנוח באמצעות סכין דקירה אחת, באזור בטנו, וכי המנוח פסע מספר צעדים לאחור והתמוטט מאותה דקירה קטלנית לאחר שהמערער שלף את הסכין מגופו. הווה אומר כי גרסה זו תואמת את עיקרה המוחלט של חוות הדעת הפתולוגית. העובדה שלא חמדה ולא נפלה ידעו לתאר את זווית החדירה המדויקת של הסכין אינה מעלה ואינה מורידה ממהימנות גרסאותיהן. נוכח מהירות האירוע; המאפיינים הטראומטיים שבדקירתו של בן משפחה קרוב; החשיכה החלקית ששררה בשעת ערביים זו של היום;

והעובדה שהמערער והמנוח אחזו זה בזה – לא ניתן לצפות, לא מחמדה ולא מנפלה, שתדענה להצביע על הזווית המדויקת שבה החדיר המערער את הסכין לגופו של המנוח.

23. משכך, הגעתי למסקנה כי לא נפלה שגגה בבחינתה של חוות הדעת הפתולוגית על ידי בית המשפט המחוזי – או בהערכת המשמעות הראייתית של חוות דעת זו ביחס לגרסאותיהן של חמדה ונפלה – ועל כן דין טענה זו של המערער להידחות.

(T) עדויות נוספות

24. נוסף על עדויותיהן הישירות של חמדה ונפלה, אשר חזו ברצח המנוח על ידי המערער, בית המשפט המחוזי נדרש לעדויות נוספות אשר תמכו בגרסאותיהן של חמדה ונפלה. אסתפק בפירוט שלוש העיקריות שבהן.

25. גרסה תומכת ראשונה, היא גרסתו של חאלד שהינו אחיינו של המערער ושל המנוח, אשר לא היה מסוכסך עם איש מהם וכן לא ידע על קיומו של סכסוך ביניהם (2/1). חאלד גר במרחק של כ-40 מטרים מביתו של המערער ובעת האירוע שהה בביתו עד אשר שמע צעקות מחוץ לביתו ויצא לברר את פשרן. מגרסתו של חאלד עולה שכאשר הגיע לזירת הרצח, זמן קצר לאחר אירוע הדקירה, ראה את המנוח שכוב על הרצפה, את חמדה בוכה וצועקת ואת נפלה הודפת במקל את המערער, שמיד לאחר מכן נכנס לביתו. עוד ציין חאלד כי משקרב למנוח הבחין שהוא מחוסר הכרה, כאשר חמדה ונפלה צעקו, בכו והפנו אצבע מאשימה כלפי המערער, ושלאחר מכן התאספו בני משפחה ואנשים נוספים במקום (עמוד 6 לפרוטוקול). בנוסף, טען חאלד כי לאחר שלא הצליח לעזור למנוח, במשך שלוש עד חמש דקות, התקשר למגן דוד אדום (להלן: מד"א) כדי להזעיק עזרה – יחד עם אחיו של המנוח שהגיע למקום, רג'א סואעד (להלן: רג'א) – ולאחר מכן ירד לכיוון הכביש להמתין להגעתו של האמבולנס. בית המשפט המחוזי קיבל את עדותו של חאלד כמהימנה וקבע כי היא מתיישבת עם גרסאותיהן של חמדה ונפלה (עמודים 40-41 להכרעת הדין). לא מצאתי שיש מקום להתערב במסקנתו זו של בית המשפט. עיקר חשיבותה של עדותו של חאלד נעוץ בעובדה שחאלד תיאר את נפלה הודפת פיזית את המערער כאשר המנוח שכוב על הרצפה כשהוא מתבוסס בדמו. תיאור זה לא רק שמחזק את גרסאותיהן של חמדה ונפלה, הוא גם מטיל ספק משמעותי בגרסת המערער לפיה לא היה במקום בעת דקירת המנוח, כפי שאפרטה בהמשך.

26. גרסה תומכת שניה, היא גרסתו של רג'א. ביתו של רג'א ממוקם במרחק של כ- 70 עד 100 מטרים מבית המנוח. סמוך לשעה 17:00, עת ישב רג'א בכניסה לביתו, שמע "צעקות של נשים" מכיוון בית המנוח ופנה ללכת לשם, חרף ניסיונו של בנו להניא אותו מכך בשל העובדה שהוא אינו בקו הבריאות ושזמן קצר עובר לאירוע עבר התקף לב. כשהגיע רג'א סמוך לבית המנוח ראה את חמדה ונפלה בוכות וצועקות ואת המנוח "גמור ללא רוח חיים" (עמוד 96 לפרוטוקול). רג'א התרחק כמה מטרים והתקשר למד"א ואמר להם "שהיה רצח ואני מזמין אמבולנס". עוד הוא הוסיף כי בשל ההלם שבו היה שרוי ייתכן והתבלבל והשיב בשיחת הטלפון לשאלת מד"א את שמו של המנוח במקום את שמו שלו. גרסתו של בנו של רג'א, שהגיע איתו יחד לזירת האירוע, תאמה את גרסתו של רג'א (עמוד 106 לפרוטוקול). עדותו של רג'א נמצאה מהימנה על ידי בית המשפט המחוזי, היא נתמכת על ידי עדות בנו, ולא מצאתי שום עילה להתערב בהתרשמות ישירה זו של בית המשפט. התיאורים עליהם עמד רג'א בעדותו תומכים גם הם בגרסאותיהן של חמדה ונפלה וסותרים את גרסת המערער שטען כי בשלב שבו רג'א ביצע את שיחת הטלפון למד"א המנוח טרם נדקר ושרק לאחר מכן בנו של המנוח דקר אותו.

27. גרסה שלישית בה מצא בית המשפט המחוזי תימוכין, היא גרסתה של תוריא, אשת המערער (להלן: תוריא). תוריא אישרה לפני בית המשפט "כדברי אמת" את הדברים שמסרה בהודעתה במשטרה וזו הוגשה בהסכמה כעדותה הראשית (ת/73). בהודעתה תיארה תוריא את האירוע באופן הבא:

"...ובעלי עמד בחוץ מחוץ לשער כניסה לבית ואז אחמד [המנוח – י.ד.] ואשתו נפלה שאלו את בעלי למה שחרר את הסוס. ובעלי אמר להם אני בקשתי מכם לקחת את הסוס למקום אחר ואתם לא הקשבתם ואז התחילו מכות אחמד ובעלי הלכו מכות ביחד [ההדגשה שלי – י.ד.]" (ת/73, עמוד 2).

מדברים אלו של תוריא – ובשונה מגרסתו של המערער אליה אתייחס בהמשך – עולה כי בין המערער למנוח פרצה תגרה פיזית, שהתרחשה מחוץ לשער הכניסה לביתו של המערער (להלן: השער הירוק). במהלך חקירתה לפני בית המשפט המחוזי חזרה תוריא ואישרה כי "כל מה שאמרתי בהודעה במשטרה אמת" (עמוד 144 לפרוטוקול). אולם בהמשך לכך, תוריא חזרה בה מחלק מהדברים שמסרה בהודעתה במשטרה והכחישה את קיומה של התגרה בין המערער למנוח מחוץ לשער הירוק. בחקירתה הנגדית, לאחר שהוכרזה כעדה עוינת, טענה תחילה שהמערער והיא עמדו

בשטח ביתם מאחורי השער הירוק שהיה נעול, אולם תוך זמן קצר סיפרה כי המערער נכנס וסגר את השער הירוק כיוון ש"כולם התנפלו עליו" (עמוד 148 לפרוטוקול). נוכח האמור קבע בית המשפט כי עדותה "החדשה" של תוריא אינה עקבית, מגמתית ואינה מהימנה. עוד הוסיף בית המשפט כי תוריא ביקשה לשפר את עדותה לטובתו של המערער, בפרט בהכחשת העימות הפיזי שהיה בינו לבין המנוח ובהכחשת יציאתו מעבר לשער הירוק. התרשמות זו של בית המשפט מקובלת עלי ועולה בבירור מהמפורט לעיל וממילא לא דבק בה פגם המצדיק סטייה ממנה.

28. נראה אם כן כי גרסאותיהם של חאלד ושל רג'א ואף הודעתה במשטרה של תוריא מחזקות את השתלשלות האירועים שמתוארת בעדותן של חמדה ונפלה, שהיו כאמור עדות לדקירת המנוח בידי המערער. נוסף על העדויות לעיל, ישנן עוד עדויות רבות – הן של עדים מטעם התביעה והן של עדים מטעם ההגנה – מהן מצטיירת תמונה דומה מהרגעים שלאחר אירוע הדקירה, אולם אסתפק בזאת.

(ה) ממצאים נוספים

29. נדבך נוסף בחיזוק גרסאותיהן של חמדה ונפלה ובקשירת המערער לביצוע הרצח הוא כתמי הדם שנמצאו בזירת הרצח. בעדותו, מסר קצין החקירות של התחנה הממונה (להלן: פקד בדד) את ממצאיו בעניין זה:

"ש. מה מצאת בזירה ?

ת. הגעתי לזירה עצמה, מישהו כבר היה לפניי בזירה זה הסיור שמגיעים ראשון לארועים האלה. סגרו את הזירה על ידי סרט סימון ומנעו מאנשים להיכנס לזירה. בתוך הזירה מה שגילינו היו שני כתמי דם. איפה שהמנוח נפל.

ש. מי השוטרים שהסבירו לך.

ת. היה המש"ק אנואר זנגריה ונזיה עמר. הם לא תחת פיקודי.

ש. לפי מה שהם אמרו לך הבנת איפה שהיתה הדקירה.

ת. לפי מה שהם אמרו לי ולפי הסימנים, היו כתמי דם על הרצפה. היו שני כתמי דם, אחד קרוב לביתו של הנאשם במרחק של כמטר מביתו של הנאשם והיה עוד כתם דם יותר מרוחק ושם התברר שהמנוח נפל.

ש. ז"א שאתה ראית רק שני כתמי דם.

ת. כן, בשלב הראשוני. אח"כ עשינו סיור נוסף וראינו עוד כתמי דם שהיו בזירה שהובילו לפתח ביתו של הנאשם.

ש. בתוך הבית אתה מצאת כתמי דם.

ת. אני זוכר שעשינו סריקה, עלה חשד שיש כתם על קיר ביתו של הנאשם והסתבר שלא. שזה צבע" (עמוד 86 לפרוטוקול).

30. הנה כי כן, מיקומם של כתמי הדם בזירה מלמד שהדקירה הייתה על השביל בקרבת בית המערער; כי כתם דם נוסף וגדול נמצא היכן ששכב המנוח; וכי טיפות דם בודדות נמצאו על סף דלת ביתו של המערער. כמו כן, על פי ממצאי דנ"א מחוות הדעת של ד"ר מיה פרוינד, המבוססים על דגימות דם שנלקחו מזירת הרצח, עולה כי הדם שנמצא במקום בו שכב המנוח וכן טיפות הדם שנמצאו על מפתן דלת הכניסה לביתו של המערער, מקורם במנוח (ת/16א').

31. ראש מעבדה ניידת של מחוז חוף וצפון של המחלקה לזיהוי פלילי של המשטרה (להלן: רפ"ק קרן), הציג בעדותו ממצאים דומים לאלו של פקד בדר באשר לכתמי הדם בזירת הרצח. רפ"ק קרן, שטיפל בזירת הרצח, הציג ממצאיו במסגרת דו"ח טיפול בזירת עבירה המגובה בצילומים מהזירה בערב הרצח (ת/22 ו-ת/23). בתוך כך עמד רפ"ק קרן על אותם כתמי דם שנמצאו על סף דלת ביתו של המערער וציין כי בשונה מכתמי הדם האחרים בזירה, המשויכים למקום הדקירה ולמקום נפילת המנוח בסמוך לו, מדובר בכתם שכל הנראה "הועבר לשם על ידי משהו, או טפטף מיד של מישהו או מחפץ כלשהו" (עמוד 122 לפרוטוקול).

32. בית המשפט המחוזי קבע כי כתמי הדם, כפי שנמצאו ותוארו על ידי פקד בדר ורפ"ק קרן, תומכים בגרסאותיהן של חמדה ונפלה (עמודים 42-43 להכרעת הדין). נראה כי קביעה זו בדין יסודה. כתמי הדם עולים בקנה אחד עם גרסאותיהן של חמדה ונפלה לפיהן המערער דקר את המנוח – שם נמצא כתם הדם הראשון – שכתוצאה מדקירתו צעד המנוח מספר צעדים לאחור והתמוטט ארצה – שם נמצא כתם הדם הגדול הנוסף – ולאחר מכן שב המערער לביתו – כאשר על סף דלתו נמצאו מספר טיפות דם שטפטפו מידו של מישהו או מחפץ כלשהו כאמור.

33. פה המקום להתייחס לטענת המערער בדבר היעדר ממצאים פורנזיים נוספים שתומכים בגרסה המפלילה נגדו. בגרסאותיהם של חמדה, נפלה וחאלד, עולה כי

המערער לבש ג'קט בצבע שחור בעת אירוע הדקירה. עם זאת, ג'קט זה, כמו גם הסכין ששימשה לדקירת המנוח, לא נמצאו. בית המשפט המחוזי קבע לעניין זה כי מרגע הדקירה ועד מעצרו, עמדו לרשות המערער 40 דקות בהן יכול היה להעלים את הג'קט השחור ואת הסכין או לשטוף היטב את הסכין. לפיכך, קבע בית המשפט כי אין בעובדה שלא נמצאו ממצאים פורנזיים על בגדיו של המערער או על הסכינים בביתו כדי לעורר ספק לגבי אשמתו ברצח המנוח (עמוד 43 להכרעת הדין). מסקנתי היא כמסקנתו של בית המשפט. אכן, היעדרן של ראיות פורנזיות אין בו כדי לסתור את גרסאותיהן של חמדה ונפלה שכן כוחן של ראיות מסוג זה הוא בהימצאותן ולא בהעדרן [ראו: ע"פ 8798/12 נבון נ' מדינת ישראל, פסקה 34 והאסמכתאות שם (30.7.2013)]. סביר שהמערער יכול היה להיפטר מאותן ראיות פורנזיות נוכח הזמן שעמד לרשותו באותן נסיבות. אי מציאת הסכין ששימשה לדקירת המנוח וכמוה גם חוסר היכולת לאתר את הג'קט השחור שנטען שהמערער לבש בעת דקירת המנוח, אינם מעוררים ספק סביר בתצרף הראייתי המפליל שהתגבש נגדו.

(1) מניע

34. ראייה נוספת שהוכחה לחובתו של המערער היא קיומו של מניע. בית המשפט המחוזי קבע כי בין המערער למשפחת המנוח התגלע סכסוך על רקע החזקת הסוסה בדיר משפחת המנוח ובקרבה לבית משפחת המערער, אשר גרמה מטרד למערער ולבני משפחתו. יצוין כי לסכסוך זה קדמה מחלוקת ותיקה יותר במסגרתה משפחת המערער חשדה במשפחת המנוח בהצתת רכבו של בנו של המערער. כידוע, על אף שלא קיימת חובה להוכיח את קיומו של מניע אצל נאשם בביצוע עבירת רצח, יש בהוכחתו של מניע כאמור כדי לחזק את משקלן של יתר העדויות המפלילות כנגד אותו נאשם [ראו: ע"פ 400/84 אנג'ל נ' מדינת ישראל, פ"ד מ(3) 481, 489 (1986)]. לא מצאתי להתערב בקביעתו של בית המשפט לפיה הסכסוך סביב הסוסה עמד ביסוד החלטתו של המערער לרצוח את המנוח והוא המניע למעשיו.

35. אין חולק כי נוכחות הסוסה בקרבת ביתו של המערער היוותה מטרד משמעותי עבורו ועבור משפחתו. תוריא אישרה בעדותה כי ריח הסוסה הפריע להם מאוד וכי עובדה זו פגעה במערער שראה בכך חוסר התחשבות וזלזול בכבודו (עמוד 31 להכרעת הדין). המערער בעצמו עמד על כך שקרבתה של הסוסה היוותה מטרד עבורו (עמוד 189 לפרוטוקול). עוד עולה מחומר הראיות כי המנוח ומשפחתו לא שעו לדרישות המערער להרחיק את הסוסה מקרבתם. מעדות נואף נלמד כי המערער לא הצליח להשלים עם עובדה זו ואיים כי יפגע בהם ככל שלא יעבירו את הסוסה הרחק מביתו

(ת/58). ניכר אם כן כי ברקע האירוע ניצב סכסוך בעל מאפיינים רגשיים, שהעסיק את המערער, ואשר הוביל אותו לשחרר את הסוסה ולדקור את המנוח.

36. מנגד, מבקש המערער לגמד מניע זה בטענה ש"זה לא סכסוך גדול זה סכסוך קטן" (עמוד 189 לפרוטוקול). לגרסתו של המערער, אם היה קיים מניע לרצח המנוח הוא דווקא מצוי בקרב בני משפחתו הגרעינית של המנוח. לטענתו, מניע כלכלי גרם לבני משפחת המנוח לרקום את "המזימה" לרוצחו ואגב כך להפיל את המערער בביצוע הרצח. דא עקה, בניגוד למניע שהתגבש בלבו של המערער ואשר מעוגן היטב בחומר הראיות, טענה זו של המערער נטענה בעלמא ואין לה על מה שתתבסס. יתרה מכך, חומר הראיות – הכולל עדויות רבות של שכנים ובני משפחה מורחבת של משפחת המנוח – אינו מגלה ולו ברמיזה קיומו של סכסוך או מתיחות כלשהם בתוך משפחת המנוח. משכך, סבורני כי אין ממש בטענה זו של המערער ודינה להידחות.

(I) גרסת המערער

37. המערער גולל לפני בית המשפט המחוזי גרסה חלופית להשתלשלות האירועים והוא חוזר עליה לפנינו. לדבריו, כמפורט למעלה, הוא קורבן לעלילת שווא והופלל על ידי משפחתו הגרעינית של המנוח, שזממה לרצוח את המנוח על מנת להטיב את מצבה הכלכלי. ואולם, בניגוד לגרסאותיהן של חמדה ונפלה – שנמצאו אמינות ובעלות תימוכין בעדויות נוספות ובמצאים בזירת הרצח כמפורט לעיל – נקבע כי גרסתו של המערער אינה אמינה. בכלל זה, קבע בית המשפט כי גרסתו של המערער אינה עקבית, בפרט בנקודה המהותית – אם יצא את השער הירוק והתעמת פיזית עם המנוח או אם לאו. כך קבע בית המשפט:

"הנאשם [המערער – T.] מזגוג בין הכחשתו שיצא, לבין גרסה לפיה רצה לצאת, יצא קצת, הוציא את ידו מעבר לשער, כמו גם בין גרסה שהמנוח כלל לא תקף אותו, זרק לעברו אבן (מרחק עמידתו משתנה), דחף אותו, עמד במרחק וכיוצ"ב. כל זאת משנאלץ להתמודד עם רסיס האמת בהודעת אשתו מליל האירוע ועם הסתירות העולות בין גרסתו לבין גרסאות בני משפחתו" (עמוד 53 להכרעת הדין).

מסקנה זו של בית המשפט המחוזי בדבר חוסר עקביותה וחוסר מהימנותה של גרסת המערער מבוססת היטב בחומר הראיות ולא ראיתי להתערב בה. אביא את עיקרי הדברים.

ראשית, המערער טען בחקירותיו ובשחזור כי כאשר החלו לרגום את ביתו באבנים הוא יצא מביתו על מנת לסגור את השער הירוק (ת/8). לעומת זאת, בעדותו טען כי השער הירוק היה סגור ונעול באותה עת (עמוד 196 לפרוטוקול).

שנית, בעוד שבחקירותיו ובשחזור שביצע עמד על כך שאיש ממשפחת המנוח לא התקרב בעת האירוע לכניסה לביתו בסמוך לשער הירוק (ת/8), בעדותו גרס כי נפלה עמדה בקרבתו ליד השער הירוק, בהתאם לעדויותיהם של בני משפחתו (עמוד 197 לפרוטוקול).

שלישית, בהודעתו הראשונה במשטרה לא הזכיר המערער את הסכסוך שהתגלע בינו לבין בני משפחת המנוח על רקע מטרד הסוסה, אולם בעדותו אישר את קיומו של סכסוך זה שגם עלה מעדויות נוספות (עמוד 189 לפרוטוקול).

רביעית, בהודעתו השלישית במשטרה טען המערער כי המנוח לא תקף אותו כלל. מנגד, בהודעתו הרביעית במשטרה, לאחר שהתוודע להודעת תוריא מליל האירוע, טען המערער כי המנוח זרק לעברו אבן והתנפל עליו יחד עם נפלה והוא דחף אותם החוצה ונכנס לביתו. לעומת זאת, בעדותו סיפר המערער כי המנוח עמד כארבעה מטרים ממנו ולא קרוב יותר, וכי המערער לקח את המקל מנפלה וזרק אותו בשתי ידיו לעבר המנוח ונפלה (עמוד 191 לפרוטוקול).

38. ניכר כי גרסאות המערער, אותן הוא שינה מעת לעת ובהתאם למארג הראייתי שהוצג לפניו, אינן מעוררות אמון כלל ועיקר. כידוע, ניסיון לטשטש עקבות ואי אמירת אמת על ידי נאשם הוכרו בפסיקה כ"התנהגות מפלילה" העשויה להיזקף כראיה לחובתו [ראו: ע"פ 334/02 טיבוני נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (13.1.2003)]; ע"פ 1119/11 אבו סרחאן נ' מדינת ישראל, פסקאות 67-69 והאסמכתאות שם (5.5.2015)]. הסתירות והפרכות – החיצוניות והפנימיות – העולות מגרסאותיו השונות של המערער נוגעות לעובדות מהותיות באירוע ומחזקות את חומר הראיות המפליל הנזקף לחובתו.

39. המערער ביקש לתמוך את גרסתו בעדויותיהם של בני משפחתו. אולם בית המשפט המחוזי קבע כי גם בגרסאותיהם של בני משפחת המערער נמצאו סתירות וכי הן אינן מציירות תמונה אמינה באשר לגרסת חפותו של המערער. מסקנה זו גם היא נעוצה היטב בחומר הראיות ולא מצאתי להתערב בה – כפי שיפורט להלן.

40. מעיון בעדויותיהם של בני משפחת המערער עולה כי הם אינם מתארים גרסה אחידה למאורעות. כך, לדוגמה, עולות סתירות בגרסאותיהם בנוגע להתנהלותם לאחר

תחילת יידוי האבנים לעבר ביתו של המערער. בשלב מסוים לאחר תחילת יידוי האבנים עברו המערער ובני משפחתו לביתו של בן המערער, ששוכן בצמוד לבית המערער, ועל כך אין חולק (עמוד 44 להכרעת הדין). ואולם, בתו של המערער טענה בעדותה כי באותה נקודת זמן לא שמעה על פציעת המנוח עד אשר הגיעה המשטרה (עמוד 165 לפרוטוקול) וכך גם גרס בנו של המערער בעדותו (עמוד 140 לפרוטוקול). זאת לעומת גרסת תוריא שסיפרה בעדותה הראשית כי באותה עת "שמענו מחוץ לדלת שאחד מת" (עמוד 143 לפרוטוקול) אליה הצטרף המערער בגרסתו וסיפר ששמע "קולות של הבנות שאומרות 'אבא שלנו נפל' אבל אני לא ידעתי מי זה" (עמוד 193 לפרוטוקול). אי התאמות אלה מלוות את גרסאות בני משפחת המנוח גם בנוגע לסוגיית זהות זורקי האבנים ומיקומם; לסוגיית מיקום המערער ביחס לשער הירוק; ולשאלה מדוע נפתח השער הירוק (עמודים 55-58 להכרעת הדין). כל אלה מכרסמות בגרסת חפותו של המערער, שנדחתה בצדק על ידי בית המשפט המחוזי.

41. הטענות שהעלה המערער בעניין קיומם של מחדלי חקירה אף הן אינן מצדיקות התערבות בהכרעת דינו של בית המשפט המחוזי, שכן המחדלים הנטענים על ידו אינם מעלים חשש שמא קופחה הגנתו [ראו: ע"פ 8529/11 אטקישייב נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (24.5.2012); ע"פ 7063/14 רבאיעה נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (19.11.2015)]. המערער חוזר וטוען כי המשטרה כשלה בחקירתה וטרם תפסה את "הרוצח האמיתי" וכי רוצח זה הוא נוואף, בנו של המנוח, אשר רצח את אביו בחסות משפחתו הגרעינית. סבורני – כפי שסבר בית המשפט בהכרעת דינו – כי טענות אלה של המערער משוללות כל יסוד.

42. בית המשפט המחוזי קיבל את גרסת נוואף שטען כי כלל לא היה נוכח בקרבת זירת הרצח בעת רצח אביו המנוח וכי הגיע לזירה רק בסמוך להגעה של מד"א למקום. קביעה זו בדין יסודה. גרסת נוואף נתמכת בשיחתו המתומללת למשטרה עת ביקש להחיש את הגעתו של האמבולנס לזירה (ת/17ג). בשיחה מספר נוואף שעם חזרתו מכרמיאל מצא את אביו מדמם על הרצפה לאחר ש"קרוב משפחה הרביץ לו". בנוסף, גרסה זו נתמכת גם על ידי גרסתו של רג'א. בניגוד לטענתו של המערער, רג'א העיד כי בעת שהגיע לזירה לא ראה את נוואף שם (עמוד 97 לפרוטוקול). בחקירתו הנגדית רג'א התעקש והכחיש את טענת בא כוח המערער שטען כי רג'א מסתיר את נוואף וכי נוואף הורה לו למסור שלא היה נוכח שם (עמוד 103 לפרוטוקול). גרסתו של בנו של רג'א, שהגיע יחד איתו לזירת האירוע, תאמה את גרסתו של רג'א – הן בנוגע לתיאורו את חמדה ונפלה והן בנוגע לאי הימצאותו של נוואף בזירה באותה עת (עמוד 106 לפרוטוקול). מן העבר השני, לא עלה בידי המערער לספק שביב ראיה התומך בגרסתו

לפיה נוואף היה מצוי בזירת האירוע בעת הרצח. בית המשפט הצביע בהכרעת דינו על ראיות רבות נוספות המפריכות טענה זו של המערער, אולם די במצוין לעיל כדי לדחות טענה זו של המערער.

קיומו של יסוד היעדר קנטור

43. המערער טוען כי לא התקיים בו היסוד של היעדר קנטור. לטענתו, העובדה שהמנוח הגיע לכיוון ביתו לאחר ששמע ששחרר את הסוטה, עולה בגדר קנטור. ספק אם טענה זו של המערער כלל יכולה לדור בכפיפה אחת עם גרסתו, שכן לגרסת המערער הוא כלל לא התעמת עם המנוח, כך שממילא התנהגותו של המנוח לא הביאה את המערער לכדי עימות כאמור. אולם, דין טענה זו של המערער להידחות גם לגופה.

44. יסוד היעדר הקנטור עניינו בצורך להוכיח, כי מיד ובסמוך לביצוע מעשה הקטילה, לא קונטר הנאשם על ידי קורבנו. הלכה פסוקה היא כי יסוד היעדר הקנטור כולל בחובו מבחן סובייקטיבי ומבחן אובייקטיבי [ראו: דנ"פ 1042/04 ביטון נ' מדינת ישראל, פ"ד סא(3) 646, 677 (2006); יורם רבין, יניב ואקי דיני עונשין כרך א 436-446 (מהדורה שלישית, 2014)]. עניינו של המבחן הסובייקטיבי הוא בשאלה, האם ההתנהגות המתגרה הנטענת השפיעה בפועל על הנאשם הספציפי עד כדי איבוד שליטה עצמית במידה שהוא לא היה יכול לחשוב ולהבין את תוצאות מעשיו [ראו: ענין ביטון, בעמ' 679]. לעומתו, עניינו של המבחן האובייקטיבי הוא בשאלה, האם אדם סביר, "אדם מן הישוב" היה עלול, באותן נסיבות שבהן היה נתון הנאשם, לאבד שליטה עצמית ולהביא לתוצאה הקטלנית [ראו: ענין ביטון, בעמ' 684-693]. בניגוד למבחן הסובייקטיבי, שהוא כאמור עובדתי בעיקרו, המבחן האובייקטיבי הוא מבחן ערכי-נורמטיבי במהותו [ראו: ע"פ 322/87 דרור נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 718, 724 (1989)]. רק אם התשובה לשני המבחנים היא חיובית, לא יתקיים יסוד היעדר הקנטור והנאשם לא יורשע בעבירת הרצח.

45. סבורני כי בעניינו של המערער לא מתקיים המבחן הסובייקטיבי. המבחן הסובייקטיבי הוא כאמור מבחן עובדתי המתייחס למצבו הנפשי של הנאשם המסוים והוא מעוגן בנסיבות האירוע הספציפי [ראו: ע"פ 2823/10 דיין נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (7.2.2013)]. השאלה הנבחנת בגדרי מבחן זה היא האם מדובר באקט ספונטאני של הנאשם, פרי איבוד שליטה עצמית עקב התגרות בו מצד נפגע העבירה בתכוף לפני מעשה ההמתה, באופן השולל פעולה מתוך מצב של יישוב הדעת וקור רוח (עניין ביטון, בעמ' 679). לא ניתן לומר שהגעת המנוח לעבר בית המערער, מבלי שהוכח שהתלוותה לה התגרות נוספת, הביאה את המערער לכדי איבוד עשתונות. יתרה מכך,

התנהגות המערער, כפי שהיא עולה מחומר הראיות, מאופיינת בקור רוח. כך למשל, המערער הוא שבחר לצאת מפתח ביתו, מצויד בסכין חדה. גם מעדויות בני משפחת המערער לאחר אירוע הדקירה עולה שהמערער היה שקול ומיושב בדעתו.

46. משנחה דעתי כי לא מתקיים מבחן הקנטור הסובייקטיבי בעניינו של המערער, אין צורך להידרש לבחינת התקיימותו של המבחן האובייקטיבי וניתן לקבוע כי מתקיים במערער יסוד היעדר הקנטור. אולם, אציין בבחינת למעלה מן הצורך, כי גם אילו הוכח כי התרחש בעניינו של המערער קנטור סובייקטיבי, אין כל ספק שאין המקרה דנן עומד במבחן הקנטור האובייקטיבי, שהוא כאמור מבחן ערכי-נורמטיבי. אין לקבל מצב שבו התקרבות המנוח לעבר ביתו של המערער, לאחר ששחרר את הסוסה השייכת לבנו של המנוח, תוביל לאיבוד עשתונות של המערער העולה בגדר קנטור ומצדיק זיכוי של המערער מהרשעה ברצח המנוח. התנהלותו של המערער בתגובה למה שהתרחש היתה חסרת כל רסן, קיצונית ואכזרית מאין כמוה. מדובר בהתנהלות שאינה עומדת ביחס סביר כלל ועיקר לפעולת הקנטור הנטענת, התנהלות אשר אנו כחברה איננו יכולים להשלים עמה [השוו: ע"פ 9238/11 עמאש נ' מדינת ישראל, פסקה 20 והאסמכתאות שם (9.6.2015)].

47. על כן שוכנעתי כי במערער התקיימו כל היסודות הדרושים להוכחת עבירת הרצח, לרבות יסוד היעדר הקנטור.

סיכום הערעור על הכרעת הדין

48. נוכח האמור הגעתי לכלל מסקנה כי אין עילה להתערב במסקנתו של בית המשפט המחוזי – ובקביעות המרכיבות אותה – לפיה המערער הוא זה שרצח את המנוח. נגד המערער התגבשה תשתית ראייתית איתנה המוכיחה את המיוחס לו בכתב האישום מעבר לכל ספק סביר.

49. לגרסה שאותה העלה המערער אין אחיזה בחומר הראיות. מכל מקום, גרסתו של המערער מצריכה הוצאה לפועל של תכנית עבריינית מורכבת, מתוחכמת ורבת משתתפים, אשר כל אחד מהם נדרש לשתף פעולה החל מביצוע הרצח – דרך הסרתו מרשויות החקירה – וכלה בשיבוש ההליך המשפטי. תסריט זה לו טען המערער מתעלם מהעובדה שהוכח ששררו יחסים טובים בין המנוח לבני משפחתו (עמוד 32 להכרעת הדין). בית המשפט המחוזי עמד בצורה סדורה ומפורטת על גרסתו של המערער וקבע כי הטענות המרכיבות אותה אינן מתיישבות עם חומר הראיות המפליל שנאסף נגדו.

50. אשר על כן, שוכנעתי כי אין כל הצדקה להתערב בהכרעת דינו של בית המשפט המחוזי. משזו מסקנתי, אעבור עתה לבחינת טענות המערער כנגד גזר דינו.

הנרעור על גזר הדין

51. מבלי לנמק, טוען המערער כנגד העונש שהושת עליו. הלכה פסוקה היא כי אין ערכאת הערעור מתערבת בעונש שנגזר על ידי הערכאה הדיונית אלא בנסיבות חריגות, כאשר נפלה בגזר הדין טעות מהותית אשר בולטת על פניה או שעה שהעונש שנגזר על ידה חורג באופן קיצוני מרמת הענישה המקובלת בנסיבות דומות [ראו: ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.1.2009); ע"פ 7563/08 אבו טביח נ' מדינת ישראל (4.3.2009)].

52. כאשר לעונש מאסר העולם שהושת על המערער; עונש זה הוא בבחינת מצוות המחוקק בסעיף 300(א)(2) לחוק העונשין כפועל יוצא של הרשעת המערער בעבירת הרצח, והדברים ידועים.

53. כאשר לפיצויים שהושתו על המערער לטובת עזבון המנוח; ראשית יש לציין כי המערער לא צרף את נפגעי העבירה כצד להליך זה [ראו: ע"פ 6386/12 עמנואלוב נ' מדינת ישראל, פסקה 49 (6.12.2015)]. הצורך לצרף את מי שנפסקו לטובתו פיצויים לפי סעיף 77 לחוק העונשין, כאשר משיג המערער על סכום הפיצויים בו חויב, נובע מההיבט האזרחי של רכיב זה, גם כאשר הוא נגזר במסגרת הליך פלילי [ראו: רע"פ 9727/05 פלוני נ' מדינת ישראל פסקאות 16-17 והאסמכתאות שם (8.8.2007)]. הצד האמור לקבל את הפיצוי הוא בעל אינטרס ישיר בתוצאה והיעדרו מההליך מהווה פגיעה מהותית בזכות הטיעון שלו. אין מדובר אפוא במחדל טכני גרידא [ראו: ע"פ 6662/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (2.3.2015)].

54. אוסיף בבחינת למעלה מהצורך, כי שיעור הפיצויים הגבוה בו חויב המערער הולם את הנזק הקשה שהסב לבני משפחת המנוח. יפים הם נימוקיו של בית המשפט המחוזי לעניין זה:

"במקרה דנן לא זו בלבד שהנאשם רצח את המנוח לנגד עיני בנות משפחתו, אלא שהן נאלצו אף להעיד בביהמ"ש, לשחזר את האירוע ולהתמודד עם טענות הסרק של הנאשם שהצביעו על בני משפחת המנוח כעל רוצחיו.

אין ספק כי הנזק שנגרם לילדיו של המנוח, בפרט לקטינים ובמיוחד לקטינה שחזתה ברצח [חמדה – T.1].

ולאלמנתו [נפלה – י.ד.י.] גבוה לאין שיעור מכל פיצוי כספי" (עמוד 3 לגזר הדין).

משכך, נחה דעתי כי יש לדחות גם את הערעור המופנה כנגד גזר הדין.

הערה טרם סיום

55. בפתח עיקרי הטיעון מטעמה, טענה באת כוח המשיבה כי "לא ניתן להתעלם ולעבור לסדר היום על דבריו הקשים והחמורים של ב"כ המערער [עו"ד נתאי – י.ד.י.] שהובאו בנימוקי הערעור ובעיקרי הטיעון, גם אם הם נכתבו בדם ליבו לאור אמונתו בחפותו של מרשו". לטענתה, בא כוח המערער נקט בלשון "מזלזלת, משתלחת ופוגענית כלפי הצד שכנגד עמיתיו למקצוע ובכלל כלפי בית המשפט, המשטרה, וכן כלפי העדים המרכזיים שהעידו". סבורני כי יש ממש בטענתה של באת כוח המשיבה והדבר ניכר בנימוקי הערעור ובפרוטוקול הדיון בבית המשפט המחוזי. יש להצר על כך שבא כוח המערער בחר לעשות שימוש בהתבטאויות מסוימות – ולא מעטות יש לומר – שממילא אינן משרתות את מטרתו לטעון לחפות של מרשו. טוב היה עושה בא כוח המערער אילו היה נמנע מהתבטאויות אלה.

טוֹף דָּבָר

56. סבורני כי דין הערעור להידחות על שני חלקיו וכך אציע לחברותיי לעשות.

שׁוֹפֵט

השופטת ע' ברון:

אני מסכימה.

שׁוֹפֵט

אני מצטרפת בהסכמה לחוות-דעתו המפורטת והיסודית של חברי השופט י' דנציגר. המקרה דנן מצטרף לצערי אל שורה לא מבוטלת של מקרים שבהם מקפד אדם את חייו בשל סכסוך של מה בכך, אשר ניתן וראוי היה ליישבו בדרכי שלום ובהבנה. תחת זאת, הסתיים אותו סכסוך במעשה רצח שהמית אסון לא רק על משפחת המנוח אלא גם על משפחת המערער הצפויה לחוות מצוקות וקשיים בהינתן העובדה שהמערער יכלה את מרבית ימיו מכאן ואילך מאחורי סורג ובריח.

שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' דנציגר.

ניתן היום, י"ז בשבט התשע"ו (27.1.2016).

שופטת

שופט

שופטת